

Кретивно-иновационно решение, при дизайн на лула, с приложение на естествени материали за система “Калабаш”

Десислав Гечев Иванов

The variety of different types of filter systems and inventions in the smoking pipes have to “capture” of harmful substances, formed at the junction of tobacco smoke moisture, in its cooling. Development of new variants air chamber pipe systems in modern manner conducive to limit condensation and resinous substances in the process of smoking in order to reduce the damage they cause and not least, to help improve the taste of the smoking a pipe.

ВЪВЕДЕНИЕ

Многобройните видове филтърни системи и изобретения при лулата имат за цел „улавяне“ на вредните субстанции ,формиращи се при съединяването на тютюневият дим с влагата, образувана при неговото охлаждане.

Пушенето на лула, лишена от филтрираща система, според някои почитатели на тютюна е по-приятно и позволяващо да се възприеме целия чар на дима, произтичащ от горенето на тютюна. От гледна точка на вредността за здравето при такъв тип лула обаче, е неоспорим факта, че тя нанася по-вече вреда от снабдената с въздушни камери или филтър с активен въглен лула.

Системата „Калабаш“ залага на допълнителната въздушна камера, в която се задържат вредните вещества. Този тип лула е особено популярен през тридесетте години на двадесети век в Австрия, Дания, Англия, Франция, САЩ, а също така и в Южна Африка.[3]

По своята същност, автентичната Калабаш лула е изградена от три съставни части: първата - присъстващият във всеки тип лула, мундшук, втората - камера за горене на тютюна, изработена от магнезиев силикат, по-популярен като „морска пяна“ и третата - въздушна камера в която става охлаждането на дима[1]. За изработването на тази камера се използва плодът на растение - пълзяща лиана от семейство тиквени (*lagenaria siceraria*). В поцеса на неговия растеж му се придава рогообразна форма чрез специализирани за целта матрици.Към така приготвената растителна камера се добавя в по-широкият край съответно коркова втулка, служеща за уплътнение на отвора в който ще бъде вложена морската пяна и в потесния отвор - втулка за мундшука. Благодарение на въздушната камера от Лагенария, димът бързо изстива. Поради немалкият си размер, тази лула се използва най-често при специални случаи. Нерядко тя бива свързана с легендарният детектив Шерлок Холмс, благодарение на няколко филма, макар А.К.Дойл да не споменава за конкретно този тип лула на своя герой.

При филтрите с активен въглен се разчита филтърната хартия да абсорбира влагата и нейните съединения, а самият въглен да обезвреди отровните вещества.

Съвкупността от тези две системи може да бъде фундамент за изграждането на иновационни дизайнерски решения.

Лулата „Калабаш“ сама по себе си е многофункционално изобретена, тъй като голямата въздушна камера дава възможност на дима да бъде пълноценно охладен, но има и своите недостатъци. Не особено здравата камера, изработена от Лагенария, лесно може да се счупи, а корковият пръстен, закрепящ огнището от морска пяна в горната част на лулата се износва и с течение на времето започва да пропуска въздух, който пречи на процеса на пушене.

ИЗЛОЖЕНИЕ

1. „Хорн калабаш“

В търсене на естествени материали, които са за предпочитане при изработването на лула, няма как да не се отбележи сходството на тиквата Лагенария с формата на рог. Рогът е материал, широко използван в близкото минало и не толкова понастоящем. Асоциацията, която създава е със съд за вино, "Рог на изобилието" и т.н.[3]

Със своята здравина и плътност, той успешно заменя крехката Лагенария, а елиминирането на корковият пръстен и замяната му с плътна бриарова дървесина, в чиито отвор да се вложи огнището, прави този вариант по-надежден и функционален от автентичния „Калабаш“.

Естествената окраска на рогът се вписва хармонично в цялостният облик на тази лула, като допринася за открояване красотата и естетическите достойнства на бриаровата дървесина. Вариантите на такъв тип лула могат да бъдат в зависимост от рогът от който са направени и системата на филтрация, съответно с или без филтър .

2. „Кокос калабаш“

Друг природен продукт, който може да бъде използван за импровизиран вариант на „Калабаш“ системата е кокосовият орех. Естествените продукти при създаването на лули са за предпочитане пред химически получените, поради по-малката степен на вредност на натуралните вещества, под въздействие на температурата. Кокосовият орех е плод на кокосовата палма (*Cocos nucifera*). Названието му не произлиза от латински или гръцки, а от португалски език и означава „маймуна“ (сосо) най-вероятно поради трите вдлъбнатини наподобяващи очи и уста на маймуна. Представлява средно голям зелен плод, в който има голям орех с три характерни вдлъбнати петна. Във вътрешността на ореха има бяла твърда ядлива ядка (копра), и течност, наречена кокосова вода. Това растение е разпространено в най-много в тропиците.[2]

Плодът расте на високи до 30 m палми, даващи според вида и възрастта си от 5 до 150 плода годишно. Всеки кокосов орех тежи до 2,5 кг. Кокосовият орех намира приложение в хранително-вкусовата (кокосова вода или кокосови стърготини) и в козметичната промишленост.[2]

На базата на Калабаш-системата, кокосовият орех би могъл да бъде използван като материал за въздушна камера, служеща за прихващане на конденз и вредни вещества, създадени и отделящи се в процеса на пушене. За целта се отстранява ядката на ореха през направени технологични отвори с диаметър 20 мм. Тези отвори служат за поставяне на елементи, изработени от дървесината на бриар, в които ще бъдат вложени, съответно огнището в единия отвор и мундшукът - в срещуположния отвор на лулата. Вариантите на такъв тип лула, могат да бъдат с филтър с активен въглен или без такъв, като рисковете за здравето при втория вариант са значително по-големи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Разработването на нови варианти въздушнокамерни системи при съвременната лула е начин, спомагащ да бъдат ограничени смолистите вещества и конденз в процеса на пушене, с цел да се намалят вредите, които те причиняват и не на последно място, да се допринесе за подобряване вкусовите качества на димът при пушене на лула.

Литература

- [1]. Колев, К., Лулата, ИК "Колинс-5" - 2001
- [2]. Rebeurolles, Jean. Collectible Pipes, Flammarion, Paris, 2001
- [3]. Интернет: bg.wikipedia.org/wiki/Кокосов_орех

За контакти

Ас. Десислав Гечев, Катедра "Промислен дизайн", Русенски университет "Ангел Кънчев", тел.: 082 888 628, 082 888 845, e-mail: d_gechev@abv.bg

Докладът е рецензиран.